

HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 5688

Tarih : 29.05.2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazına hiçbir surette ara verilmeyeceğini düzenleyen maddenin kaldırılması amacıyla Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunu'nda değişiklik yapılması hakkında kanun teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Gülistan Kılıç KOÇYİĞİT

DEM Parti Grup Başkanvekili

Kars Milletvekili

Sezai TEMELLİ

DEM Parti Grup Başkanvekili

Muş Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 29-5-2024	Esas No: 2/2181

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİĞİ
2 8 Mayıs 2024
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
2 8 Mayıs 2024
No: 435264

GENEL GEREKÇE

İktidarların, cezaevlerini fiziksel ve simgesel bir tahakküm alanına çevirdiği sık sık ileri sürülen haklı bir argümandır. Cezaevleri ile ilgili bu evrensel kural, Türkiye koşullarında da geçerliliğini yitirmemiştir. Devlet, her dönemde cezaevi politikasını ülkedeki politik muhalefetin seyrine göre şekillendirmekten kaçınmamıştır.

Türkiye’de idam cezası 2001 yılında yapılan bir değişiklik ile kaldırılmış ve idam cezası yerine infaz koşulları çok ağır olan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını yasallaştırmıştır. Belirtmek gerekir ki bu düzenleme, Türkiye’de dünyadaki birçok örneğe göre daha katı uygulanmaktadır.

Özellikle son yıllarda; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, ömür boyu hapis cezalarını, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi madde 3 çerçevesinde incelemeye tabi tutmaktadır. Bu kapsamda mahkeme; “indirilemez” nitelikte ömür boyu hapis cezası uygulamaları ile kişilere hiçbir şekilde salıverilme imkânı tanımayan sözleşmecî devletlerin, 3. maddede yer alan “insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya ceza yasağı”nı ihlal ettiklerini, istikrarlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Bütün bu kararlara rağmen cezanın infazına dönük tutuklunun lehine olabilecek herhangi bir değişiklik söz konusu değildir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Türkiye’nin üyesi olduğu Avrupa Konseyi’nin kurucu anlaşması olan “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi” bağlamında kurulmuş bir mahkemedir. AİHM’in verdiği kararlar, Anayasa’nın 90. Maddesine göre Türkiye açısından bağlayıcıdır.

Türkiye’den yapılan başvurular içerisinde AİHM’in ömür boyu hapse ilişkin verdiği ilk karar Abdullah Öcalan davasıdır. 18 Mart 2014 tarihinde Öcalan, Türkiye kararında “serbest kalma ümidi olmadan, hapis cezasının infazının ölünceye kadar devam etmesi, Sözleşme’nin 3. Maddesini ihlal eder” içtihadı doğrultusunda bir karara giderek Türkiye’deki infaz hukukunu yakından ilgilendiren bir karar vermiştir. Verilen bu karar kısaca “umut hakkı” olarak nitelendirilmektedir.

15 Eylül 2015 tarihli Kaytan/Türkiye kararında AİHM, “iç hukukta mutlak müebbet hapis cezasının gözden geçirilmesine yönelik herhangi bir mekanizma veya imkan sağlamadığı hallerde, mutlak müebbet hapis cezasının” hüküm kurduğu andan itibaren işkence ve kötü muamele yasağına aykırılık teşkil ettiğini belirtmiştir.

AİHM, 15 Aralık 2015 tarihli Gurban/ Türkiye (Başvuru no. 4947/04) kararında da tahliye umudu olmayan müebbet cezasına ilişkin aynı yönde bir karar vermiştir. Mahkeme, daha önceki kararlarına atıf yaparak mevzuatın, infazın belli bir aşamasından sonra cezayı değerlendirecek ve mahpusun tahliyesine karar verebilecek bir mekanizma öngörmemesinin sözleşmenin 3. Maddesinin ihlali olduğu yönündeki kararını yinelemiştir.

Bu cezanın ölünceye kadar tek başına ve tek kişilik hücrede infaz biçiminde bir uygulama olması ve infaz koşullarının ağırlığı nedeniyle insanlık dışı bir cezalandırma olduğu açıktır. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası adeta uzatılmış ve zamana yayılmış ölüm cezasıdır.

Ağırlaştırılmış müebbetler için getirilen yasakların en vahimi, bu cezaya mahkum edilenler tek başlarına cezaevinde yaşamlarını sürdüremeyecek derecede ağır hasta olsalar ve bu konuda Adli Tıp Kurumu raporu olsa bile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 25. maddesinin 1. fıkrasının (1) bendine göre cezanın infazına hiçbir surette ara verilemez oluşudur. Özellikle hasta mahpusların bu rejime göre cezalarının infazı ölümlerine sebep olmakta ve tedavisi uygun sürelerde ve koşullarda yapılmayan hasta mahpuslar her geçen gün ölüme sürüklenmektedir.

Şu anda ağırlaştırılmış müebbet cezası alıp da kaldırılmasını teklif ettiğimiz madde sebebiyle infazı geri bırakılamayan hasta tutsak Abdulkadir Kuday ne yazık ki ölüm eşiğindedir.

Mardin'de 2014 yılında tutuklanan Abdulkadir Kuday, Mardin E Tipi Kapalı Cezaevi'ne götürülmüştür. Ardından Tekirdağ T Tipi Kapalı Cezaevi'ne sevk edilen Kuday, 6 yıl kaldığı Tekirdağ'da sağlık sorunları yaşamaya başlamıştır. Yaklaşık 4 yıl boyunca hastane sevkleri yapılmayan Kuday için siyasi partiler ile insan hakları örgütlerinin girişimlerinin ardından hastane sevkı yapılmış, 2021 yılında bel fıtığı teşhisi konulmuştur. Bunun üzerine Haziran 2021'de bel fıtığı ameliyatı yapılan Kuday'a, 3 ay sonra rahatsızlığının devam etmesiyle yanlış teşhis konulduğu ortaya çıkmıştır.

Tekrar yapılan muayeneler ve tetkikler sonucunda sinir sisteminin uyarılar gönderememesine neden olan ALS hastası olduğu ortaya çıkan Kuday, kısmi felç geçirmiş ve ihtiyaçlarını karşılayamaz hale gelmiştir. Bunun üzerine Kuday, Ocak 2022'de Metris R Tipi Kapalı Cezaevi'ne sevk edilmiştir. Mide hastalıkları da ortaya çıkan Kuday, bir süre sonra yatalak duruma düşerek, yaşamını tek başına idame edemez hale gelmiştir.

Kuday, yüzde 98 engelli olan ve tekerlekli sandalyede hayatını sürdüren Serdar Yıldırım ve iki eli bilekten kesilmiş koah ve Tüberküloz hastası olan Ergin Aktaş ile birlikte kalmaktadır. Her üç ağır mahpusunda tek başlarına hayatlarını idame ettiremez raporları bulunmaktadır.

Kuday için Tekirdağ Dr. İsmail Fehmi Cumalıoğlu Şehir Hastanesi'nde düzenlenen 01.12.2021 tarih ve sağlık kurulu raporunda; "(...) infazını doktoru ve reviri bulunan bir ceza infaz kurumunda geçiremez (...) hala ağır hasta olup engellik halinin olduğu, sürekli hastalık kapsamında olup sakatlık hali olduğu, infazının 6 ay geri bırakılması" gerektiği belirtilmiş ancak sadece bir gün sonra aynı hastane Kuday'ın R Tipi bir hapishaneye sevkini önermiştir. Adli Tıp Kurumu ise 3'er aylık sürelerle sağlık durumu hakkında rapor alınması koşulu ile Kuday'ın infazına devam edilebileceğini belirtmiştir.

17 Temmuz 2023'te avukatlarıyla yaptığı görüşmede Kuday'ın kalp sıkışması geçirerek yakın tarihte anjiyo olduğu, durumunun çok kritik olduğu, 45 kiloya düştüğü, her an kötü haberinin alınabileceği aktarılmıştır.

30 Ekim 2023 tarihinde ATK tarafından Kuday'a "yaşamını tek başına idame ettiremez" raporu verilmiştir. Rapor üzerine tahliye başvurusu yapan Kuday'ın talebi ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü olması gerekçe gösterilerek kabul edilmemiştir. 24 Mayıs 2024'te açıklama yapan avukatları, Kuday'ın 41 kiloya düştüğünü ve nefes almakta güçlük çektiğini duyurmuştur. Hastalığı iç organlarına yayılmış olan mahpus önceden mama ile beslenirken şu anda bunu bile yapamamaktadır. Artık hastalığı tüm organlara yayılmış durumdadır. Hasta mahpus ayda bir kez hastaneye sevk edilmekte, bu sevkler ringlerle yapıldığı için hastalığını olumsuz etkilemektedir. Cezaevinde hastalığıyla ilgilenebilecek uzman bir hekim de bulunmamaktadır.

1972 doğumlu Kuday'ın hastalığı İnfaz Kanunu'nun 16/2. maddesi bağlamında hayatı için tehlike teşkil etmektedir. Ağırlaştırılmış müebbet hükümlüler için İnfaz Kanunu'nun 25/1. maddesinin (ı) bendindeki "Hükümlünün cezasının infazına, hiçbir surette ara verilemez." hükmü hasta mahpusların önce tedavilerinin önünde bir engel, sonra da ne yazık ki yaşam haklarını ihlal eden bir maddedir. Bu madde sebebiyle hiçbir koşulda tahliye olamayan hasta mahpuslar cezaevinde ölüme terk edilmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazına hiçbir surette ara verilmeyeceğine dair hükmün yürürlükten kaldırılarak hasta mahpusların 5275 sayılı İnfaz Kanunu'nun 16. maddesi uyarınca gerekli koşullar sağlandığı takdirde tahliye olabilmeleri amaçlanmıştır.

Madde 2- Yürürlük maddesidir.

Madde 3- Yürütme maddesidir.

**AĞIRLAŞTIRILMIŞ MÜEBBET HAPİS CEZASININ İNFAZINA HİÇBİR
SURETTE ARA VERİLMEMEYECEĞİNE DAİR HÜKMÜN KALDIRILMASI
AMACIYLA CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN UYGULANMASI
HAKKINDA KANUN'DA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- 5275 sayılı Kanunun 25 inci maddesinin 1. bendinin (1) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.